

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

זכרון ירושלים

במעשה. ולכן צריך לתת אפר בראש החתן במקום הנחת תפילין זכר לאבילות ירושלים, דכתיב "לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר". ויש מקומות שנהגו לשבור כוס אחר שבע ברכות [שמתחת לחופה] כדאיתא בשו"ע אבן העזר (סימן ס"ה). ואף דתקנו כבר להזכיר בברכה 'שוש תשיש ותגל העקרה' וכו' (פרש"י כתובות דף ח. - דברכה זו הותקנה לפי שאנו צריכין להעלות זכרון ירושלים על ראש שמחתינו שנאמר "תדבק לשוני לחכי" וגו'. והעקרה היא ציון שנעקרו בניה ממנה, כמו "רני עקרה לא ילדה", ישע"י נ"ד א'. פי' הרוקח לסידור), צריך לעשות גם מעשה לזכור את ירושלים וכמו שביאר (המקנה בקו"א אה"ע סימן ס"ה), עכ"ל.

ד) וכתב בספר סדר היום (סדר ברכת המזון): וצריך לזכור בתוך סעודתו חורבן ירושלים והמקדש. ויאנח על ככה, ויאמר מזמור "על נהרות בבל" (תהלים קל"ז). ואף על פי שאין ראייה לדבר, דרשינן סמוכים, דכתיב (שם קל"ו, כ"ה) "נותן לחם לכל בשר" וגו', וסמך ליה "על נהרות בבל". וביגון ואנחה יאמר "אם אשכחך ירושלים" וגו', ויעלה על לבו השממה והחורבן שנחרב בית קדשנו ותפארתנו בעונותינו ואורך גלותנו, כמה וכמה הרפתקי ועקתי דעודו עלן ואין איש שם על לב, והשם הגדול והקדוש יתברך ויתעלה כביכול מחולל על ידנו. ועל כן ודאי ראוי לכל בר דעת להתאונן ולעורר בכי ואנקה בכל יום ובכל לילה לעתים מזומנים על כל הרעה הזאת הבאה עלינו, ולחלות פניו יתברך ששייב שבותנו ויצמח קרן משיחנו במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

וכן בכל מקום שרואה האדם את עצמו בתוך שמחה וחדוה, יעלה על לבו זכרון חורבן ירושלים וגלות עם הקודש, ושם שמים המחולל, ואז יכנע לבבו הערל ולא ירום לבו על שום דבר בעולם, ויזכה לראות בנחמת ציון. כענין שכתוב (ישעיה ס"ו, י') "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה". ובשבתות וימים טובים שאין להזכיר יגון ואנחה, יזכור פסוקי נחמת ציון וירושלים, ומזמור (תהלים קכ"ו) "בשוב ה' את שיבת ציון", ויאמין באמונה שלמה בנחמת ציון, שאלקינו ברחמיו ינחמנו מאבלנו, ויחדש מלכותו עלינו. וזהו צפית לישועה, שראוי לאדם

א) איתא בתהלים (קל"ז ה"ו) "אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי. תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי לֶחְפֵי אִם לֹא אֶזְכְּרֶיךָ אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֲתִי". ופרש"י: כנסת ישראל אומרת כן. אם אשכחך ירושלים - את זכרון אבל חורבנה אעלה להזכירו בראש כל שמחתי. ובמצודת דוד שם פי': תדבק - תהיה לשוני דבוקה לחכי לבל אוכל לדבר אם לא אזכיר אותך תמיד, ואם לא אעלה את זכרון ירושלים בראש שמחתי, ר"ל בתחילת השמחה אשים לה זכרון לבל אשכחה בעת תוקף השמחה, עכ"ד. והיינו שיש בזה שני ענינים: א. לזכור ירושלים תמיד, ב. בזמן שמחה להקדים זכרון ירושלים לשמחה.

ב) לכן משחרב בית המקדש, תקנו חכמים שהיו באותו הדור כמה תקנות זכר לחורבן. חלק מהם נוהגים תמיד, כגון לשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד, ושלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם. וחלק מהם נוהגים בזמן שמחה, ובמיוחד בשמחת נישואין, כגון כשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין. וכן גזרו על עטרות חתנים וכלות, כדאיתא בשולחן ערוך או"ח (סימן תק"ס). ונתבארו דינם במק"א.

ג) בעבד המלך (תהלים שם) כתב: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני". נצטוינו בזה לזכור תמיד את ירושלים ולהעלות את זכרונה על ראש שמחתנו. וביאר בנתיב מצותיך שם וז"ל: היכן הוא מזכיר, עומד בתפילה חייב להזכיר את ירושלים "ולירושלים עירך ברחמים תשוב", בברכת המזון חייב לומר "בונה ירושלים", בנביא מזכיר אותה, לכך נאמר "אם לא אזכרכי" (מדרש תהלים מזמור קכ"א). בנביא מזכיר אותה פירוש, בברכת ההפטרות אומרים "רחם על ציון" וכו'. ויש בפסוק זה מצוה שצריך לזכור את ירושלים במחשבה בדיבור ובמעשה, דכתיב "אם אשכחך ירושלים וגו' אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי", וכדאמרינן בריש פרק שני דמגילה, 'זכור' בפה, כשהוא אומר 'לא תשכח' הרי שכתת הלב אמור. וכן הכא "אם אשכחך" היינו שכתת הלב, "אם לא אזכרכי" היינו זכרון בפה, "אם לא אעלה" היינו זכרון

שלא יתייבש מן הרחמים, ואף על פי שהגלות נארך בעונותינו כל זה הזמן. חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. ואם יתמהמה חכה לו כי בא יבוא ולא יאחר, עכ"ד.

(ה) וכע"ז בשל"ה הק' (שער האותיות אות ק) וז"ל: איתא בזוהר פרשת תרומה (ח"ב קנ"ז, ב), מֵאֵן דְּאֶתְעֵדָן עַל פְּתוּרְיָה וּמִתְעַנֵּג בְּאֵינוֹן מִיְכָלִין, אֵית לִיָּה לְאֶדְכָּרָא וּלְדָאָגָא עַל קְדוּשָׁה דְּאַרְעָא קְדִישָׁא, וְעַל הִיכְלָא דְּמִלְכָּא דְּקָא אֶתְחַרֵּיב. וּבְגִין הָהוּא עֲצִיבוּ דְּאֵיהוּ קָא מִתְעַצֵּב עַל פְּתוּרְיָה, בְּהֵהוּא חֲדָה וּמִשְׁתַּיָּא דְּתַמּוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא חֲשִׁיב עֲלֵיהּ כְּאֵלוּ בְּנֵה בִּיתֵיהּ, וּבְנֵה כָּל אֵינוֹן חֲרָבֵי דְּבֵי מְקֻדְשָׁא, וְכָפָא חוּלְקֵיהּ, ע"כ. על כן נוהגין לומר מזמור "על נהרות בבל" וגו' (תהלים קל"ז) קודם ברכת המזון. ובפרט כי השלחן במקום המזבח, וכו'. ובשבת וביום טוב אומרים מזמור "בשוב ה' את שיבת ציון" וגו' (תהלים קכ"ו), עכ"ד השל"ה.

(ו) ויש בזה ענין נוסף, וכמש"כ בספר עבד המלך (בקוני דרך מצותין בתחלת הספר) בשם היערות דבש וז"ל: צריך האדם שיכניס צער גדול בלבו על שבעונותינו הרבים חסר לנו עדיין הרבה מצות שאין אנו יכולים לקיימם בפועל, כגון מצות זרעים בחוץ לארץ (פירוש, שבחו"ל לא נוהגת איסור כלאי זרעים), מצוות קדשים וטהרות, שעדיין אין לנו מקדש וטהרה בעו"ה. ובמה יתכפר ויתרצה עבד אל אדוניו, אפילו מצות ציצית אין בידינו בשלימות בעו"ה כי אין לנו תכלת. אבל זאת נחמתנו כי הואיל ואין סיפוק בידינו לקיים המצוות יש לנו שכר כעושה מצוה. אך רק זהו למי שלבו דוי וכואב על מניעת המצוה, אבל מי שאין משגיח בזה, איך יש לו שכר כעושה מצוה, וקמי שמיא גליא שאין מקפיד בזה. ולכן חובה על כל איש בשומו ציצית בבגדו לזכור במצות תכלת, ולהתאנח בשברון מתנים על מה שאין אנו יכולים לקיים המצוה בשלימות. וכן יתן אל לבו להתעצב ולדאוג ולקונן על כמה שלימיות שחסרים לנו, במה שאין בידינו לקיים מצות הקרבנות תמידין כסדרן ומוספיים כהלכתן, קרבן פסח ועומר ועצרת וכל קרבנות החגים. ואילו יחסר לאדם הון עתק הלא תמיד בזכרו בו ישתנה פניו ובעצבון יאכל, ומכל שכן באבוד מאתנו מצות כאלה אשר יקרו מפז ומפנינים, וביחוד קרבנות שהם היו קשר אמיץ לקשר ישראל עם הקב"ה. וכאשר יתן איש אל לבו להצטער בזכרון הקרבנות ולבבו נאנח, אזי מקובל ושכר לו כעושה מצוה בכל הדברים. וכן מי שאין לו אב או אם והוא מצטער על זה שאין יכול לקיים בהם מצות כיבוד בחיים, אזי יש לו שכר כאלו קיימו בתכלית הקיום. וכן משה רבינו ע"ה נתאוה לארץ ישראל בשביל קיום המצות התלויות בה, ועלתה לו כאילו קיים אותם, עכ"ל.

(ז) איתא במסכת סוכה (דף מ"א.) במשנה: בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש. ושיהא יום הנף כולו אסור.

והקשה בגמרא שם. מנא לן דעבדינן זכר למקדש? אמר רבי יוחנן: דאמר קרא "כִּי אֶעֱלֶה אֶרְכָּה לָךְ וּמִמְכֹּתֶיךָ אֶרְפָּאֵךְ נָאֵם ה' כִּי נִדְחָה קְרָאוּ לָךְ צִיּוֹן הִיא דִּרְשׁ אֵין לָהּ", דרש אין לה - מכלל דבעיא דרישה.

וביאד שם בהערות הגרי"ש אלישיב: לכא' קשה למה תקנו דוקא ר' יוחנן בן זכאי אחר חורבן בית שני ולא תקנוה אחר חורבן בית ראשון. וצ"ל דקרא ד"ציון היא דורש אין לה" על חורבן בית שני נאמר, דאחר בית ראשון הרי נתנבאו כולם דאחר שבעים שנה יבנה מקדש שני. וכן גרסינן במגילה דדנו או"ה מתי הוא זמן בנין בית שני, וא"כ לא הי' חסר בדרישה, דידעו כולם דעוד זמן וביהמ"ק יבנה, דקביעא לי' זמן. משא"כ לאחר חורבן בית שני, דלא קבעו זימני' לבנין בית שלישי, ראה ריב"ז שמתחילים לשכוח, ומשו"ה הי' צריך לתקן זכר למקדש.

(ח) בחשוקי חמד (ראש השנה דף ל.) הביא שאלה: נאמר בגמרא מסכת ר"ה (דף ל ע"א) משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש. שואלת הגמרא, מנלן דעבדינן זכר למקדש? דאמר קרא (ירמיהו ל' י"ז) "כִּי אֶעֱלֶה אֶרְכָּה לָךְ וּמִמְכֹּתֶיךָ אֶרְפָּאֵךְ נָאֵם ה' כִּי נִדְחָה קְרָאוּ לָךְ צִיּוֹן הִיא דִּרְשׁ אֵין לָהּ", מכלל דבעיא דרישה.

והנה כשמו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לימד סוגיא זו ברבים בשיעור היומי, שאל אחד מן הלומדים הרי אנו מתפללים שלש פעמים בכל יום "ולירושלים עירך ברחמים תשוב", וכן בברכת המזון "ובנה ירושלים" וכו' ולמה אמרו שאין דורש לציון?

תשובה מו"ח זצ"ל השיב לו, וכי אתה מכוין היטב כשאתה מתפלל על כך?

וכנראה שכוונת מו"ח זצ"ל היתה, שאפילו אם חושב בלבו פירוש המילים, אבל עדיין אין זה בכלל "דורש"?

(ט) ואולי אפשר לתרץ עוד, ברד"ק מפרש פסוק זה 'ציון היא דרש אין לה'. לא שישראל אין דורשים את ציון, אלא שאומות העולם מגנות את ציון וקוראות לה "נדחה", כיון שהם חושבים שאין לה דורש ומבקש. ולכן תיקן רבן יוחנן בן זכאי מעשה כדי להראות להם שאנו דורשים את ציון, כי מהתפילות הנלחשות למען ירושלים הם לא יודעים, הם רוצים לראות מעשים, ולכן אם הן יראו את עם ישראל נוטלים לולב ז' ימים, יחזור הכבוד לציון, כי הם יחקרו למה ה"לולב" ניטל במדינה שבעה, וישיבו להם, כי הוא זכר למקדש ודבר זה נחשב שיש לציון דורשה.

לפי זה יש ענין לכוין בימי חול המועד כשנוטלים ד' מינים שהם זכר למקדש, שציון לא תשכח. ואולי יש גם ענין לנסוע בחול המועד סוכות לכותל המערבי עם הד' מינים, שמשם לא זזה שכינה, כדי לקיים דרישה לציון, [גם לפי רוב השיטות שכהיום גם בכותל המערבי נטילת הד' מינים בשאר ימות החג הם רק מדרבנן].

(י) ובבכורות (דף ג.) הביא החשוקי חמד שוב מעשה זה, והוסיף: ונראה שאדם שלא יכול לכוון אלא בברכה אחת בשמונה עשרה [חוץ מהברכה הראשונה וברכת ההודאה] יכוון בברכת 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב' וכו', או ב-'ותחזינה עינינו' וכו', ויקיים בזה דורש לירושלים.

עוד כתב השל"ה הקדוש: באמרו לישועתך קוינו כל היום, יכוין לצפות לישועה כדי שיוכל להשיב דבר כשישאלוהו ביום הדין צפית לישועה, עכ"ל החשוקי חמד.

לדגל ימי בין הזמנים פתח לנו מורנו הגר"י טשזנר שליט"א את אוצרו הטוב והבאנו בזאת כמה חידות מרתקות מאוצרותיו

שאלות

- (א) איזו היא הפרשה (הסדרא) הכי ארוכה בחומש בראשית?
- (ב) איזו פרשה [פסוקים] קוראים הכי הרבה פעמים במשך השנה בקריאת התורה, ואיזה השני, השלישי, הרביעי והחמישי?
- (ג) מה היא קריאת התורה הכי ארוכה של ימות החול (היינו יום שאין בו מוסף)?
- (ד) מתי אומרים "אשרי" לפני מעריב?
- (ה) תרי"ג מצוות נתנו למשה בסיני. כמה מהם נוהגים בזה"ז?
- (ו) רש"י שמות (פרק ל"א י"ח) ככלתו - ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר מה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קשטין, הן האמורים בספר ישעיה (ישעיה ג' י"ח - כ"ד) אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בעשרים וארבעה ספרים [של התנ"ך], עכ"ל.
- מה הם העשרים וארבעה ספרים של התנ"ך?
- (ז) איזה חומש יותר ארוך, חומש שמות או חומש במדבר?
- (ח) איזה מגילה יותר ארוכה, מגילת אסתר או מגילת קהלת?
- (ט) איזה מגילה יותר ארוכה, מגילת רות או מגילת שיר השירים?
- (י) איזו היא ההפטרה הכי ארוכה ואיזה הכי קצרה?

תשובות

- (א) הנה בסוף כל פרשה כתוב מספר הפסוקים שיש בה, ובפרשת נח כתוב שיש בה קנ"ג פסוקים ובפ' וישלח קנ"ד, ולפ"ז פ' וישלח היא הכי ארוכה. אמנם כשנעמוד למנין הפסוקים יראה כי גם בפ' וישלח יש קנ"ג פסוקים. אמנם המציין בסוף הפרשה שיש בה קנ"ד פסוקים לא טעה, אלא שמנה את הפסוק "ויהי בשכון ישראל" וגו' שיש בו פיסקא באמצע פסוק כשני פסוקים. אבל לדידן שנחשב פסוק אחד יש לפ' וישלח קנ"ג פסוקים כמו לפרשת נח, ולכן במנין הפסוקים הם שווים.
- אמנם במנין התיבות יש הבדל בינהן כי הביא המאירי בספרו קרית ספר שוישלה יש בו אלף תתקע"ו (1,976) תיבות ובנה יש אלף תתס"א (1,861) תיבות, כך שוישלה הוא הגדול שבשניהם בתיבות. אמנם באותיות כתוב שם שוישלה יש שבעת אלפים תמ"ח (7,448) אותיות ולנה עשרת אלפים תתק"ז (10,907) אותיות. והנה זה בודאי טעות סופר כי לא יתכן הפרש כ"כ גדול ביניהם וכנ"ל שצ"ל שבעת אלפים תתק"ז וכן כל הפרשיות של לערך אותו מספר פסוקים יש שבעת אלפים ופרוטרוט אותיות (כגון פ' בראשית קמ"ו פסוקים ושבעת אלפים רל"ד אותיות). ועכ"פ אף לפי הגהה זו פרשת נח היא יותר ארוכה באותיות מפרשת וישלח, שיש 7,907 אותיות. אמנם פ' ויצא הביא המאירי אף שיש בה רק קמ"ח פסוקים, מ"מ התיבות שבה הם אלפיים [אבל באותיות יש בה שבעת אלפים תקי"ב (7,512), היינו יותר מפ' וישלח אבל פחות מפ' נח]. הרי שבמילים פ' ויצא היא הפרשה הכי ארוכה בחומש בראשית.
- ובסיכום הפרשה הכי ארוכה בחומש בראשית:
- בפסוקים: פ' נח ופ' וישלח הן שתיהן הכי ארוכות [וי"א שפ' וישלח היא יותר ארוכה מפ' נח].
- במילים: פ' ויצא היא הכי ארוכה.
- ובאותיות: פ' נח היא הכי ארוכה.
- (ב) א. הכי הרבה היא קריאת ראש חודש אכן כשחל ר"ח בשבת לא קוראים וידבר אלא מתחילים וביום השבת, לכן פרשיות אלו וביום השבת ובראשי חדשיכם הם הפסוקים שקוראים הכי הרבה במשך השנה.
- ב. שנית וידבר וגו' צו את בני ישראל וגו'.
- ג. בתענית ציבור קוראים גם בשחרית וגם במנחה אכן הפסוקים ויאמר ה' וגו' פסל לך וגו' קוראים גם בשבת חול המועד ובפסח קוראים אותם אף כשאין שבת חול המועד, לכן הם השלישיים.
- ד. והפסוקים "ויחל משה" הם הרביעים.
- ה. והחמישיים, רוב הפרשיות חוץ ממה שקוראים אותם בשבת שלהם הרי קוראים הפסוקים הראשונים שבהם (עפ"ר עד שני) גם במנחה של שבת ובשני וחמישי. הרי ארבע פעמים בשנה.
- ו. ובפרשת שקלים קוראים תחילת פרשת כי תשא, הרי יוצא שקוראים פסוקים אלו על פי רוב חמשה פעמים בשנה.
- ז. וכן פרשת פרה היא תחילת פרשת חקת, הרי שהפסוקים הראשונים של פ' חוקת עד שני ג"כ קוראים על פי רוב חמשה פעמים בשנה.
- (ג) בזאת חנוכה שקוראים בפ' נשא את קרבנות הנשיאים מ"ביום השמיני" עד "כן עשה את המנרה", בתחילת פרשת בהעלותך, סה"כ 40 פסוקים.

דברים יסודיים ברורים ובהירים, המאירים את העיניים ומעוררים את הלבבות
ממורנו ורבונו הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל רב ומנהיג קהילתנו הקדושה
אשר כתב בעצמו בגליונות 'המעין', ולא נתפרסמו בכתביו שיצאו לאור

נחמו נחמו עמי

הפסדים של אלפים נגרמים ממחלה או טרדה כלשהם, וממה זה בא, שהמחלה היתה הסתר פנים מהקב"ה כלפי האדם, וממילא חוץ מהעונש עצמו, מתלווה אליו עונשים כפולים כהנה וכהנה.

והוא הדין הנחמה בכפליים, כאשר האדם עושה תשובה בכל לבו, והקב"ה פונה אליו באהבה וחיבה, חוץ מהנחמה על הצרות שקרהו, מתלווה לזה סיעתא דשמיא בעוד ענינים רבים וגדולים מהנה, וכמו שהבאנו מדברי הרמב"ם, שנעשה אהוב ונחמד קרוב וידיד, ועוד כ' שם, כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל, צועק ואינו נענה, ועושה מצוות וטורפים אותם בפניו, והיום הוא מודבק בשכינה, צועק ונענה מיד, ועושה מצות ומקבלים אותם בנחת ושמחה, ולא עוד אלא שמתאווים להם, שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

ומפני כך, כשאדם רוצה לשנות את דרכיו לחזור בתשובה להיות דבוק לתורה, והוא מודד את עצמו ויכולתו ורואה שהדבר שהוא שואף אליו הוא למעלה מכוחותיו, באמת אינו כן, שמיד כאשר יתחיל להתקרב, יגיענו סיעתא דשמיא כפליים מהכוחות שהוא מוצא בתוך עצמו, שבין בעבירות ובין במצוות המדידה האמיתית של הדברים היא כפליים ממה שנראה לעינים.

(ואתחנן-נחמו - אב תשנ"ב)

חז"ל הקדושים במדרש עמדו על כפילות הלשון, נחמו נחמו, ואמרו, חטאו בכפלים דכתיב חטא חטאה ירושלים, ולקו בכפלים דכתיב כי לקתה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה, ומתנחמים בכפלים, נחמו נחמו עמי. והענין, משל לשני בני אדם הנוסעים זה מזה, זה למזרח וזה למערב, שלעומת מה שמתרחק האחד, מתרחק השני ממנו כפליים, כן הוא ענין חטאו בכפליים, על דרך שאחז"ל, אם תעזבני יום יומיים אעזבך, היינו כל יום שמתרחק מן התורה, התורה ג"כ מתרחקת מהלך יום כנגדו, נמצא מרוחק יומיים.

והוא יסוד גדול בדרכי שמים, כאשר האדם עושה חטא, באמת החורבן של העבירה אינו רק המעשה שעשה, אלא יותר מזה, שע"כ מתרחק הוא מהקב"ה, וכשאינו סיעתא דשמיא באים כפל כפליים נסיונות ונפילות וריחוק מהקב"ה. וכמש"כ הרמב"ם בהל' תשובה, כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה שנוי לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד, והרי פשוט שההרס והחורבן המתלווה לאדם על ידי שגורם לעצמו להיות משוקץ ומרוחק ותועבה לפני בוראו, אינו פחות מההרס של החטא עצמו, נמצא שההרס החטא הוא כפליים.

וכן בענין לקו בכפליים, כאשר מגיע לאדם עונש, בטבע הוא שסובל כפל כפליים יותר מהעונש עצמו, כגון מי שחולה ומרותק למטתו, מלבד מה שסובל היסורים של חליו, הרי

תשובות המשך ממעמוד 3

וביום ראשון של חל המועד פסח בארץ ישראל (שהוא יום חול במקצת אבל מתפללים בו מוסף) קוראים "שור או כשב" וגו' עד וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל" שהוא 51 פסוקים.

ד) במוצאי שבת, במקומות ששרים למנצח בנגינות לפני מעריב שמסיים בפסוק "אשרי העם" וגו'.

ה) החפץ חיים זצ"ל בספר מצות הקצר מנה ע"ז מצות עשה וקצ"ד מצות לא תעשה, סה"כ רע"א מצוות הנוהגות בזמן הזה. אמנם טענו שיש עוד כמה שלא מנה והם המצוות היינו מצוות התלויות בארץ, שלא מנאם היות שאינם נוהגים בחו"ל ובזמן הח"ח כמעט לא היו יהודים בארץ ישראל. עכ"פ המצוות הנוהגות בזה"ז הם פחות משלש מאות שהוא פחות מחצים של כל התרי"ג מצוות.

ו) חמשה חומשי תורה, ארבע נביאים ראשונים (יהושע, שופטים, שמואל מלכים) ארבע נביאים אחרונים (ישעיה, ירמיה, יחזקאל, תרי עשר), חמש המגילות, שלשה ספרי אמת (איוב, משלי, תהלים), דניאל, עזרא (כולל נחמיה, דברי הימים. כי ההפרדה בין עזרא לנחמיה היא מעשה הגוים, וכמו החלוקה של שמואל א' ושמואל ב', וכן מלכים א' ומלכים ב' וכמו כן החלוקה של דברי הימים לשנים).

ז) שמות הוא יותר ארוך במלים ובמדבר בפסוקים. כי חומש שמות יש בו 1,209 פסוקים, ו-16,723 מלים, וחומש במדבר יש בו 1,288 פסוקים ו-16,368 מלים.

ח) אסתר יותר ארוך במלים וקהלת בפסוקים. כי קהלת יש בה 222 פסוקים, ו-2,997 מלים, ואסתר 167 פסוקים, ו-3,045 מלים ט) שה"ש בפסוקים ורות במלים. כי שה"ש ש בה 117 פסוקים ו-1,251 מלים, ורות 85 פסוקים ו-1,286 מלים.

י) הנה מפטיר יונה יש בה 48 פסוקים. ויש מוסיפים שלשה פסוקים מסוף מיכה "מי קל כמוך" סה"כ 51 פסוקים. וכן שירת דוד (הפטרה לפ' האזינו כשחל בין יוה"כ לסוכות, וגם לשביעי של פסח) יש בה 51 פסוקים אבל שירת דבורה (הפטרה בשלח, למנהג אשכנז שקוראים מ"ודבורה אשה נביעה" עד סוף השירה) היא 52 פסוקים. וההפטרה הכי קצרה היא "עניה סוערה" הפטרת פ' ראה, שיש בה רק עשרה פסוקים.

לע"נ אב"ד רחובות
הגאון רבי זבולון אריה ב"ר נתנאל יוסף גרז זצ"ל
נלב"ע י"ג אב תשמ"ט תנצב"ה
הונצח ע"י נכדו הרב זבולון גרז שליט"א

לע"נ הרב אלעזר ב"ר יצחק פישמן ז"ל נלב"ע י"ז אב תשפ"ב
הונצח ע"י חתנו הרב יהודה יוליס שליט"א

נתרם להצלחת היולדת נחמה בת אביגיל ובנה הרך הנולד חיים נ"י

בתוככי משפחתי המאושרת (חלק ב', מעובד ע"פ ועדים)

בה לב בעלה", ועל מה שאשתו משמשת לו ל"משען ומשענה" ונצבת לימינו.



מה עושה הבעל המתחיל, כשהוא מבין ש'הראש' של אשתו ומנהגיה הם בעצם לגמרי 'הפוכים' (ואולי דוקא דרכי אשתו הם ה'ישרים')? מתפיתו שלו, וכלשונו של ה'עלי שור' (ח"ב קצ"ו) "בעל בית כבר רגיל מאז חתונתו להתקל בביתו בדברים תמוהים: לא מובנת לו דעת אשתו והנהגתה בהרבה ענינים, והוא כבר התרגל להגיב לפי הרגשתו, בלי נסיון להבין אותה".

עונה על זה הג"ר אברהם גניחובסקי: ברגע זה מתנהל הבעל בתחושה שחצי מאוכלוסי העולם - (דהיינו הנשים) טועים ומשוגעים. וזה הרי לא יתכן! על כרחך שעל הבעל להבין שישנם דפוסי חשיבה שונים משלו. והקב"ה שיצר את 'החשיבה השונה', עשה כן כדי שהבעל והאשה יעמידו 'יצירה מופלאה', שבה כל שותף תורם את חלקו. ומחשבתו ה'שונה' מביאה להשבחה ולהפריה של 'הכרם' ו'מטע שתילי הזיתים' בבית היהודי!

ובשם הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל מסרו, שבא מישהו לשאלו על "שידוך" של אשה "חכמה ובעלת דעה", והשיב לו: אדרבה, זה נפלא, האשה תבנה את בעלה - והעיד ר' גרשון שתמיד קיבל מרעיתו זצ"ל שפע של חכמה וברכה. **והגאון** ר' אברהם ארלנגר זצ"ל אמר לבניו, שכשמברך בשחר "שעשה לי כל צרכי" הרי הוא מכוון בזה גם על אשתו - אם ילדיו! - כך מרגישים גדולי ישראל אמיתיים!



ומה עושים כאשר המציאות 'בשטח' איננה מתאימה להגדרות, שהבעל מבין ו'רוצה' למצוא באשתו?

הכל כבר נכתב בתורה: (יבמות סג.) רב, אשתו היתה מצערתו, כאשר אמר לה: עשי לי תבשיל עדשים, היתה משנה ומכינה לו מאכל 'חימצי', וכשאמר לה להכין 'חימצי' בישלה עדשים.

כשגדל חייא, בנו של רב, הלך לאמו ואמר לה שאבא ציוה שתכין את התבשיל 'ההפוך'. ואז בישלה האמא את המאכל השני, ויצא שהכינה לרב את בקשתו. ושמח רב ואמר: אמך התעלתה והשתפרה. השיב לו הבן: אני 'הפכת' את הדברים... אמר לו אביו: אל תעשה כן שוב, מפני שנא' "לימדו לשונם דבר שקר, העוה נלאו". דהיינו: מי שמשקר מתרגל לשקר תדיר, וזה ידרדר אותך לשקר שוב ושוב".

ובינתיים? עדיף שרב יצטער מאשתו כל ימי חייו! ישמע חכם ויוסיף לקח מהנהגתו של רב שלא גער באשתו, ולא הוכיח אותה ולא ציערה! אלא 'ספג' את הדברים והאמין בהשם, שזה התבשיל ההגון לו. ופשוט שנהג כן באושר.

עוד שם ביבמות: רב חייא, אשתו היתה מצערתו. ועם זאת: כשהיה מוצא דבר מתנה הראוי לה, צרר אותו בבגדו והביא לה! שאל אותו רב "והרי היא מצערת אותך?" ענה רב חייא: "דיינו שמגדלות את בנינו, ומצילות אותנו מן החטא" ורש"י מחדד את הטובה ומפרש: מצילות אותנו לא רק מן החטא עצמו אלא אפילו מהרהור עבירה".

(המשך בעמוד 8)

נמשיך ונעמיק לייסד את אדני הק"ן המשפחתי- כיצד נרפד את הק"ן בענפים רכים ונעימים: לצורך זה נפתח בקטע מרגש שנמצא בספר על 'הגדול ממינסק' (עמ' 4) הוא נינהו - הרב ירוחם יהודה לייב פרלמן. הקטע מתאר את הנהגת הוריו של הגדול ממינסק ר' שלמה זלמן ואשתו פייגע: **"האיש** והאשה נשתו ברוב תכונות הנפש. היא אהבה והוקירה את כל אשר אהב והוקיר הוא. ואף אם קרה לפעמים אשר הוא חפץ בדבר שהיה מתנגד לרוחה, כאשר כשרה עשתה תמיד רצון בעלה, ולא בעל כרחו ככפויה, כי ביטלה רצונה לגמרי עד כי נדמה לה כי בשבילה נעשה זה הדבר. (ה'גדול ממינסק' ז"ל, כשהיה מדבר מזה היה אומר: "כמה נפיש זכותיה (רבה זכותו) דאבא מארי ז"ל שאף 'כנגדו' נעשה לו 'עזר')."

וכשהיתה מדברת על אודות בעלה דיברה תמיד ברגש כבוד ויקר. וכשהיו הנשים רעותיה שואלות אותה: "מה בעלך מבעל שככה את מרוממתה?" היתה עונה ואומרת: "הלא הוא מלכי ו'מר בר רב אשי' (כינוי לאדם גדול) שלי. **וכן** הוא מצדו היה שומר תמיד את פיה לדעת את רצונה, וכל הגה היוצא ממנה היה ממנה לקיים כהרף עין. וכה התרגלו לנצור ולהוקיר תמיד זה את זה, עד כי למראה עין נדמה כאלו רוח אחת מתהלכת בתוך שני הגופים האלה.

בדרך הזה חיו והתנהגו להם שתי הנפשות האלה ושמים יצא לתהלה בסביבותם. שכניהם כבדום, ויהיו חביבים ורצויים לכל מכריהם".



כדי לזכות שביטנו יהיה מבורך, חובה ללמוד בהרחבה מפי מדריכים וספרים את הנהגות הבית היהודי ולהתפלל תמיד שנזכה לבית של שלום ושל שלווה ושלמות. מומלץ מאד לעבור יסודי על הספר 'עמודיה שבעה' של הגר"א גניחובסקי המבאר את הקשר הזוגי בהרחבה מקורית.

האם אפשר ללמוד ב'עמידה על רגל אחת' את יסודות הבית? הבה ננסה: אבא שלי לימדני: כשגנרל בצבא יוצא לחיים, 'חוטפים' אותו, בדרך כלל, להיות מנהל של מפעל. מדוע? - מפני שאדם שפיקד על עשרת אלפים חיילים, וידע לחבר אותם כל אחד לחבירו ולגרום לכל יחיד להיות שותף אחראי בתוך צוות של אנשים, ודאי הבין לרוחם של היחידים ושל הצוותות.

מסתבר, שאותו קצין ידע להעניק כל הזמן מילים טובות לפיקודיו. הוא ידע לפעמים להעלים עין מחסרונות, ולאידך גיסא ידע להכיר את המעלות שלהם, ול'מנף אותם' 'קדימה ולמעלה'. ואחרון חשוב: על כל מאה מחמאות השמיע המפקד רק ביקורת אחת או שתיים!



וכך זה בבית: האבא - מתייחס אל אשתו הרבה מעבר למה שקיים בו ובה: "ומכבדה יותר מגופו". תמיד תמיד פונה אליה כנאמר בתנ"ך וב'אשת חיל': במילוי כל כ"ב הפסוקים של 'אשת חיל': את "גפן פוריה", את "אניות סוחר", ו"את עלית על כולנה", "צופיה הליכות ביתה" וכו'. **הבעל** מכיר תודה לאשתו ומוקיר אותה על כל מה שגומלת אתו, ובייחוד במה שהיא נותנת לו את הרגשת "בטח

בחיוב קריעה על ירושלים והמקדש בחורבנו

ויש שנקטו דסגי בראית הכותל המערבי, ודבריהם צ"ב שהרי ידוע שאין זה כותל העזרה אלא כותל הר הבית, א"כ אין זה מקדש ורק מצד ירושלים בחורבנה חייב קריעה, אך איך יקיים בזה קריעה על המקדש.

ובספר זכרון בצלאל להגר"ש דבילצקי (סי' לח) נקט לבארם דמצינו שהר הבית נקרא מקדש כמבואר ביבמות ו: והובא ברמב"ם (פ"ז מבית הבחירה ה"א) איזה מורא מקדש לא יכנס במקלו וכו' ומוכח שגם הר הבית נקרא מקדש. **ולמעשה** העיקר שצריך לראות הכיפה שמאחורי הכותל. ואז צריך לקרוע, והקריעה מעומד מעכבת ולא מיושב.

קרע לפני שראה

ד. **ויש** לעיין מי שקרע על הכותל בתורת קריעה על המקדש, ולא ראה הכיפה ותוך כדי דיבור ראה את הכיפה אי יחייב ליה עפ"י הגמ' בנדרים פז. שחשב שאביו מת וקרע ובאמת מת רק תכ"ד דמהני וכדביאר בעמודי אור שחשיב שקרע באותו זמן, ושפיר נמי הכא.

אולם יש לדחות דהכא צריך להתפעל ולהצטער ורק אז מתחייב בקריעה ומה יחייב שתכ"ד ראה ונתפעל הרי באותו זמן שקרע לא היה שייך בחיוב זה אטו יברך על הים לפני שרואה וכי יועיל שתכ"ד יראה (ודווקא בקריעה על אביו שפיר התברר שהיה בחיוב קריעה זו תכ"ד). וצ"ב.

מה צריך לקרוע

ה. **ונחלקו** הראשונים אי צריך לקרוע כל בגדיו עד שיגלה את לבו כדין קריעה על אביו ואמו או סגי בבגד אחד כשאר קרובים, והשו"ע (תקס"א) הכריע כרמב"ם שצריך כל בגדיו והמנהג להקל כראב"ד דסגי בבגד אחד (כ"כ האחרונים ע"י אורחות רבנו ח"ב עמוד קמח מצד דספק דרבנן לקולא). **(אך)** אם מוריד החליפה ורואה לאחמ"כ שפיר אם קורע החולצה שאז קיים לכו"ע דין קריעה דהא הבגד זיעה לא קורעין וכן לא הציצית).

לקרוע רק ביותר משלושים יום

ו. **וכל** דין הקריעה זה פעם בשלושים יום כמבואר ברא"ש (פ"ט מברכות סי' ט) שהביא את הירושלמי שמובא בהמשך בדברי הרדב"ז שמדין קריעה במקדש ילפינן לכל ברכות הראיה ששיעור לפרקים זהו שלושים יום, וכן פסקו בטושו"ע (סי' תקסא) וכתב שו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' תרמו) וזה לשונו "ולענין הדר בירושלים ועברו עליו שלושים יום שלא ראה בית המקדש אם חייב לקרוע או לא.

הדבר ברור אצלי שחייב לקרוע כשרואה אותה כהיא דגרסינן בירושלמי ר' שמעון קמטריא שאל לרבי אבא כגון אנא, דאנא חמר וסליקנא לירושלם בכל שעה מהו שאקרע. **א"ל** תוך שלושים יום אין אתה צריך לקרוע, לאחר שלושים יום אתה צריך לקרוע ע"כ. ודכוותיה אמרינן גבי הוראה את הים הגדול ושאר הברכות שחייבו חז"ל לברך בתוך ל' יום

להראות כבוד מתו וכתב בהערות הגרי"ש אלישיב שמוכח מהגמ' שאין חיוב להצטער עכ"ז, וחזינן דעל המקדש יסוד החיוב להגיע לצער. (וביחוד בפעם הראשונה שרואה המקדש בחורבנו מבואר במשנ"ב שנהגו לאסור כל אותו היום בבשר ויין).

א. **בגמ'** מו"ק כו. ואלו קרעין שאין מתאחין וכו' ועל ערי יהודה ועל המקדש, ועל ירושלים, ובגמ' ערי יהודה מנלן דכתיב ויבואו אנשים משכם ומשילו ומשמרון שמונים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים וכו' ובירושלמי הובא פסוק זה גם על קריעה בירושלים והמקדש.

ובגמ' אמר ר' אלעזר הוראה ערי יהודה בחורבנו אמר ערי קדשך היו מדבר וקורע, ירושלים בחורבנה אמר ציון מדבר היתה ירושלם שממה וקורע, בית המקדש בחורבנו אמר בית קדשנו ותפארתינו אשר הללך אבותינו היה לשריפת אש, וכל מחמדינו היה לחרבה¹ וקורע, וכן נפסק בטושו"ע או"ח סי' תקסא [וביו"ד סוף סי' שמ]. (והביא המשנ"ב (ס"ק ו) את דברי הב"ח בשם ספר הליקוטים שחייב להשתחוות ולבכות ולהתאונן ולהתאבל על חורבן ביהמ"ק ולקונן ולומר מזמור עט ולומר ברוך דיין האמת בלי שם ומלכות ולומר כי כל משפטיו צדק ואמת וכו' עיי"ש).

[ועי'] בשערי תשובה שדן על חברון אם חשיב ערי יהודה או שזה עיר מקלט וע' בזכרון בצלאל סי' לו שדן לגבי באר שבע, ועזה שזה ערי יהודה (כמבואר ביהושע פרק טו פסוק כח, ופסוק מז) וע' בשבט הלוי ח"ז סי' עח שדן שירושלים החדשה חשיב ערי יהודה אך לכאן צ"ע דמנלן שהיה שם ישוב ונחרב].

והטעם שקורעין על ערי יהודה מבואר ששם היה עיקר המלוכה של ישראל כ"כ פאת השולחן בב"י אות א. ובמשנ"ב ס"ק א כתב שלא על ערי ישראל דלא חשיבי כל כך.

קריעה על ירושלים

ב. **ועל** ירושלים בחורבנה אף שהיא מערי יהודה צריך קריעה נוספת שזה עגמת נפש טפי בחורבן, והסתפק הב"י האם צריך לקרוע דווקא כשאין ישוב ומסקנתו שאף כשאין ישוב אך הגויים מושלים עליה צריך לקרוע. ובאורחות רבינו (ח"ב מעמוד קמ"ח) נקט בעל הקה"י שכיון שאומות העולם שולטים היום על ישראל חשיב שהגויים מושלים עליה.

ובאג"מ נקט לפטור מקריעה במקומות השייכים לישראל (כ"כ אג"מ או"ח ח"ה סי' לו אות א) אולם הגרשז"א (הליכות שלמה) ובשבט הלוי ח"ז סי' עז נקטו שעדיין בחורבנו שאין זה שלטון שהוא עפ"י התורה.

מה צריך לראות במקום המקדש

ג. **ועל** המקדש בחורבנו יש בזה ג' שיטות מה צריך לראות, בשם הגרי"ז (הובא בתשובות והנהגות ח"א סי' שלא) שצריך לדקדק לראות רצפת העזרה ממש, בכדי לקרוע ולצאת מכל ספק.

שיטה שניה הובא בב"ח (תקס"א) בשם ספר הליקוטים כשרואה הכיפה שעל מקום המקדש (המסגד שמחובר לקרקע העזרה) קורע (וכ"כ בפאת השולחן פ"ג ס"ב) וכן דעת רוב הפוסקים.

1. וכתב הב"ח (סי' תקסא) שהאמירה לפני הקריעה כדי שיהיה נראה על מה קורע, והר"ש בן היתום כתב כדי לחייב עצמו כדי להצטער ולבכות, ומבואר שתקנת חכמים בקריעה שיצטער, אולם באבילות קרוביו כתב רש"י סוכה כה: שאין חייב להצטער רק

קריעה על גופו שיתכן שתיקנו בשבת וכוונתו נראה דכיון שקרע על אביו קיים את חיוב הגברא וכשמחליף בגד, זהו חיוב קריעה על הבגד, שצריך תוצאה של קריעה בבגד ובשבת אין חיוב זה, משא"כ קריעה במקדש זה חיוב על הגברא לבטות צערו וזה שייך לחייב בשבת ויצטרך לקרוע במוצ"ש.

כשהלך ולא קרע אם נשאר חיוב קריעה

ט. אלא שק"ק שמשמע מדברי המהרי"ל דיסקין שאם יש חיוב לקרוע נשאר חיובו גם כשהלך ממקום המקדש ואינו רואהו, ולכא' לפי הנ"ל שזה כגדר ברכות הראיה אם אינו רואה כבר אין חיוב כדברי הביה"ל (ד"ה במקום סי' ריח) שכשהלך מהים הפסיד הברכה וברש"י במו"ק כו. מבואר שאם היה בשידה תיבה מגדל ולא ראה את ירושלים, פטור מקריעה דתליא בראיה. וצריך לומר שוודאי הראיה מחייבתו וכיון שראה הוי ליה שעת חימום ויכול לקרוע גם אחר שהלך משם (עד שיעור זמן שיחשב עוד שעת חימום).

ובאג"מ (או"ח ח"ה סי' לז) מחדש שהיה בחול ולא קרע צריך לקרוע כשיבוא בתוך ל' יום ויקיים את חיובו הקודם שלא קרע כיון שעכשיו רואהו כגון שהיה ביום ראשון ולא קרע ובא ביום שלישי יכול לקרוע ולקיים את חיובו של יום ראשון ולכא' תמוה שהרי ככל ברכות הראיה הפסיד בכה"ג וכביה"ל הנ"ל. וע"ש בדבריו שביאר דעתו.

י. ובספר עיר הקודש והמקדש (ח"ג סי' טז) הביא חקירת האחרונים לגבי קריעה על מתו יסוד החיוב בכדי שלא תטרף דעתו לכך הסיחו דעתו לאיבוד ממונו שלא יחשוב על איבוד קרובו כ"כ בהלכות קטנות (סי' קטז) והובא בעיקרי הד"ט סוף י"ד (סי' לו אות ג) שהביא דעת החולקים בשו"ת בית יהודה (סי' כו) שאדרבה להיפך יסוד הקריעה להרבות הבכיה ולהגדיל הצער מפני כבוד מתו.

והביא שיש לחקור גם בקריעה על המקדש אם זה להגדיל הצער או להקטין הצער שלא תטרף דעתו ותלה בזה שאם זה להגדיל הצער יש מקום לומר שאם לא קרע כגון שהיה שבת יצטרך עדיין לקרוע.

ולכא' צריך ביאור דהכא אין זה להגדיל או להקטין הצער אלא כגדרי ברכות הראיה וכשעבר והלך מהמקום כבר הפסיד חיובו.

להקנות בגד לחברו

יא. ומה שיש שמקנים הבגד להיפטר מהקריעה יש שנקטו שמפקיעין עצמן מהמצוות ויש שנקטו דמהני רק כשהקונה אוסר לשואל לקרוע ובמועדים וזמנים (ח"ז סי' רנח) העיר דלא מהני מצד שאינו מסכים שיקדיש ובהא לא מהני כמבואר בנדריים (מח). כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה כמתנת בית חורון.

ויש לדון שאם לא יראו את מקום המקדש את הכיפה אין להם חיוב קריעה מצד מקדש אמנם לענין קריעה על ירושלים תליא במחלוקת הנ"ל].

אין צריך לברך, לאחר שלוש יום צריך, וכבר ידעת דקדושת ביהמ"ק עדיפא מקדושת ירושלים וא"כ כ"ש שצריך לקרוע, וליכא למימר דשאני נידון דידן שהוא דר ודעתו על בית המקדש, חדא דאין הדבר תלוי בדעתו אלא בראיה, ותו דכל הני ברכות שחייבות ז"ל, בכל גוונא איירי, וליכא למימר כיון דטעמא הוי משום עגמת נפש, ומי שהוא שכן לבית המקדש, הרי נפשו עגומה בכל שעה, דאם כן, מי שקרע על ירושלים ונפשו עגומה למה הוא קורע על המקדש. אלא מאי אית לך למימר דעל המקדש איכא עגמת נפש יתירה, הילכך כיון שעברו עליו שלוש יום ולא ראה את המקדש בשעה שהוא רואה אותו מתחדש אצלו עגמת נפש יתירה וחייב לקרוע, וכתבתי כל זה אע"פ שהוא פשוט, לפי שראיתי שאין העם נזהרים בזה, ואתיה תהיה מן הנזהרים, עכ"ל.

ביום שלוש יום או יותר

ז. ובמג"א (או"ח סי' ריח) מסתפק בכל ברכות הראיה אם לאחר שלוש יום חייב לברך דהיינו כשעבר כח יום שלא ראה מלבד יום שראה ויום שנמצא בו או לאחר שלוש יום ואחד, ותולה במח' ראשונים רמב"ם ורא"ש [אי צריך להסדיר תפילת ר"ח אי חשיב לפרקים ובהא השו"ע סי' ק פסק שצריך להסדיר מוכח שגם שלוש יום סגי לחייב] ומסיק שצריך לברך רק כשיעברו שלוש יום ושתיים יום שזה שלוש יום מלבד יום שראה ויום שנמצא בו מצד ספק ברכות להקל. (וכ"כ משנ"ב סי' ריח ס"ק יא).

ויש לעיין ברואה המקדש בחורבנו אי נימא שרק לאחר שלוש יום ושתיים יום יתחייב שוב לקרוע או כבר לאחר שלוש יום צריך לקרוע ואולי יש להקל מצד ספק דרבנן לקולא, אך אולי חשיב ספק דברי קבלה שכתב הפמ"ג בהלכות מגילה דחשיב ספק דאורייתא לחומרא דהא בגמ' מו"ק כו. ילפינן מפסוק מדברי קבלה (אמנם משמעות הפוסקים דהוי דין דרבנן וספיקו לקולא). ואין לומר דהלכה כדברי המיקל באבל דהכא מדין קריעה ואין בזה הלכה כדברי המיקל כן כתב בעיקרי הד"ט (י"ד ריש סי' לו) בשם רש"י, ובס' זכרון בצלאל (סי' שמ סעיף לח) נקט שהלשון "לאחר" שלוש יום שצריך לקרוע ביום ל"א.

בשבת אם צריך לקרוע במוצ"ש

ח. והסתפק המהרי"ל דיסקין (שו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א אות קפה) מי שראה בשבת את המקדש בחורבנו אי צריך לקרוע במוצ"ש אי רבנן לא תיקנו קריעה בשבת כיון שאסור לקרוע, או שתיקנו לענין שבחול יקרע.

והביא ראייה מאבילות על אביו ואמו שמחליף בגדי שבת במוצ"ש ואינו חייב לקורעם אף שלבשם בשבת והרי אבל שמחליף בגדיו באמצע ימי אבלותו חייב לקרוע ועל כרחך שלא תיקנו כלל חיוב קריעה בשבת. עי' בהערות להגרי"ש אלישיב (מו"ק כו) שדחה שמצד כבוד אביו חייב להיות עם בגד קרוע ולא דין לקורעו ובשבת אין דין זה. ודוחה שיש לחלק בין חיוב קריעה על בגדיו שלא תיקנו בשבת לחיוב

נדבת הרב **שלוש טנוולד** וב"ב שליט"א בן הרב **ברוך אליהו** שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת **בנם** נ"י בשעתו"מ. יה"ר שיזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה במהרה, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג.

נדבת הרב **משה חיים שושני** וב"ב שליט"א להצלחת **בנם** הרך הנולד אליהו בן שרה נ"י. יה"ר שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג.

למעשה הינחנו רבנו ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל: אל "תבקר" את האשה. ומצד שני: "שמע את הבקורת שיש לאשתך עליך". ובדומה מסרו שהג"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל אמר שבדורנו, בדרך כלל, אין להוכיח את האשה. ובספר 'עמודיה שבעה' הביא עצות נפלאות איך לנהל את הבית כשמתעוררות בעיות של 'חוסר הבנה'.



במדרש רבה נשא (פ"ט, ב) "איש איש" ללימודה אותך התורה שתהא ותתן בתוך ביתך: נשפך יין - הוי ותתן, ותזכה לברכה "להנחיל אוהבי יש" - שיש ביד הקב"ה להנחילך עוד טובה הרבה. ופירש הרז"ו: "אל תהיה מקפיד בתוך ביתך לריב עם אשתך אם יקרה איזה נזק בבית". וכן אם נשפך שמנך - יתקיים בך "ואוצרותיהם אמלא". נקרע כסותך "ימלא ד' כל משאלותיך" ואל תקפיד. ובפירושו 'ידי משה' ביאר את כוונת המדרש שיהיה האב ותתן לכל בני ביתו.

ונראה לפרש שהמדרש דרש את המילה "איש" כמו "צור ילדך תשי" שפירש"י (דברים לב) ש"תשי" הוא שכחה. וכן כאן: המילה "איש" מרמזת שהבעל צריך לשכוח את ההפסדים. והקב"ה ממשיך לעודד את האבא שישכח ויותר - ועוד שד' עוד ימלא חסרונו! כלומר: אל תחשוב שכדאי לוותר רק מצד מידה טובה, אלא שכל מי שמוותר יתעשר! כעין 'אוקירו לנשיכו - כבדו ויקרו את נשותיכם - כי היכי דתתערתו - כדי שתתעשרו! (ב"מ ט.)

סיכום הדברים: במאמר זה נגענו בסוגיית 'בית של שלום ושלווה' רק ב'קצה המזלג'. לא התיימרנו למסור כאן הדרכה מקיפה ומדויקת לחיי הזוג. יש לזכור שמכל באי עולם - האיש עם אשתו חיים בקשר הדוק של חמישים עד שמונים שנה ביחד. כל שאר קשרי החיים הקרובים, כגון בנים עם הורים, והורים עם בנים קצרים הרבה יותר. לפיכך עלינו להרחיב את דעתנו ע"י לימודים מתמידים מפי סופרים - מדריכים, וספרים ולהתפלל לזכות לסייעתא דשמיא.

וכך היה רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל מברך אותנו בכל עת: "ד' ינחנו במעגלי צדק".

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל סיפר שהלך ברחוב עם אברך שאשתו הכאיבה לו מאד. בדרך עברו ליד רווק מבוגר, ואז לחש המלווה לרב קמיל: בשעה שאני רואה את העלוב הזה, אני נרגע ואומר שמצבי שלי טוב אלף מונים! **למדנו:** בחיים יש לצפות למקסימום, אבל למעשה להשלים גם עם מה שיש - ובאושר!

כלל זה תקף לכלל ענייני העולם: ערב חתונתו ניגש אברך אל הרב וולבה ושאל לעצתו: "איך להתנהל בהצלחה בחיים?" ענה הרב וולבה: אדם נפגש בחיים בהרבה קשיים וסיבוכים. אל תנסה לשנות את כל העולם שממולך, בתקווה שהעולם 'יתאים' את עצמו כלפיך, תחת זה 'התאם את עצמך לעולם' ובוזה תראה ברכה רבה!

המסקנה העולה: אדם צריך להקיץ מחלומותיו להשיג מאה אחוז הישגים. זה לא יקרה! על כן יש לשמוח ולברך על כמה הישגים בודדים ומרכזיים, ולהודות להשם ולנוגעים בדבר - במקרה שלנו: תודה לאשה על שני הנושאים היותר חשובים ומרכזיים שבבית: - גידול הילדים והצלה מן החטא, וכמובן שרוב הבעלים זוכים להרבה הרבה יותר מזה.

אומרים שנעשה מחקר, שבדק כמה יעלה להחליף את עקרת הבית שיצאה לחופש לחודש? לצורך זה יש לשכור צוות שלם של עוזרות שיעלו בערך 20,000 שקל לחודש, ועדיין זה צוות שנותן 'החלפה טכנית' בלי ה"לב של אמא". בינו זאת! **ומה** עם "החלק של הצער" שלפעמים האשה מסיבה לבעלה? על זה ענה ה'בן איש חי' שישנן הבעל לעצמו: "ד' אמר לה לפגוע ולצער". והחפץ חיים (שער התבונה פ"ח) כתב: "דע לך שעוונותיך שלך - הם אלו שגרמו לך את הצער".

ומעשה באברך שהעביר סכומי עתק לקבלן בשביל דירה. הלך הקבלן והשקיע את הכספים במקום לא בטוח - ואבדו. והיה האברך הולך ומתמרמר, ועל הקבלן תלונתו מתוך בכי וצער. אמר לו אביו, אחד מגדולי ישראל: יש לך עסק עם הרבוננו של עולם! אין לך עסק עם הקבלן! תפסיק להתלונן על הקבלן! (וכבר הרחבנו בזה במאמר 'סביב שולחן שבת פרק ט"ז')



כליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב
ישאו דברים הרבנים הגאונים

- אילת השחר - מורנו מרא דאתרא שליט"א
- זכרון אליהו - הרב ברוך טננולד שליט"א
- חניכי הישיבות (שושנים) - הרב אליהו חרד שליט"א
- חניכי ישיבות (פרויקט) - הרב דוד אוסטרן שליט"א
- קריית ה' (א) - הרב יונתן פרלמן שליט"א
- קריית ה' (ס) - הרב יוסף איפרגן שליט"א
- שירת ה' - הרב צבי וילנסקי שליט"א רב ביהמ"ד
- שערי תפילה - הרב יהודה בצרי שליט"א
- תפארת תורה - הרב דב גלושטיין שליט"א

קל נא רפא נא לה
הציבור נקרא להעביר בתפילה ובתחנונים לרפואתה השלימה והמהירה של הרבנית מרת **תרצה בת קריינדל** תליט"א אשת חבר למורנו הגר"י טשזנר שליט"א הזקוקה לרחמי שמים מרובים בתושח"י והן **קל כביר לא ימאס תפילת רבים**

לע"נ האשה הצדקת אשר כל ימיה היו סמל מופת ודוגמה לעבודת ה' יתברך בפשטות ובצניעות לא הילכה בגדולות ובנפלאות, עשתה כל מעשיה בהצנע לכת, עמדה לימין בעלה הדגול שליט"א בלימודו ובהרבצת תורתו מרת **שושנה רייזל** ע"ה בת יבלחט"א מכובדת הנעלה שזכויותיו רבות בהקמת עולה של תורה ב'בין הזמנים' ובכל השנה בקהילתנו בפרט ובארצנו הקדושה בכלל הרב **יעקב אלכסנדר ארנפרוינד** שליט"א אשת ידידנו הרה"ג ר' **דב שליט"א** עלתה בסערה השמימה ליל ט"ו באב תשפ"ב תנצב"ה הונצח ע"י בני המשפחה הי"ו

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות, הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדרים פלוס: **עניינים נחוצים - תורת רבותינו שבדרום**